

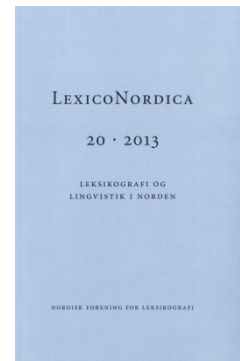
LexicoNordica

Titel: Lexikon och konstruktikon – ett konstruktionsgrammatisk perspektiv på lexikografi

Forfatter: Benjamin Lyngfelt & Emma Sköldbberg

Kilde: LexicoNordica 20, 2013, s. 75-92

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Lexikon och konstruktikon – ett konstruktionsgrammatiskt perspektiv på lexikografi

Benjamin Lyngfelt & Emma Sköldberg

This paper addresses the question of where and how to cover linguistic patterns that do not quite belong either to the domain of lexicon or that of grammar. We present some examples of such constructions and introduce the notion of a Constructicon, as a complementary kind of resource to dictionaries and grammars, to account for them. We also examine the treatment of these example constructions in Swedish dictionaries, and discuss to what extent they can and should be treated there.

1. Inledning

Generella språkliga regler beskrivs i grammatikor och lexikala strukturer i ordböcker, men var och hur ska man behandla mönster som är för specifika för att ses som generella regler, men för generella för att kunna knytas till enskilda ord? I någon mån försöker både grammatikor och ordböcker närma sig sådana konstruktioner från var sitt håll, men de förblir perifera från båda perspektiven och har följaktligen inte fått samma goda täckning som mer renodlat grammatiska respektive lexikala strukturer. Detta är inte enbart en fråga om prioritering. Många av dessa mönster kombinerar grammatiska och lexikala egenskaper och är därför svåra att hantera utifrån såväl en rent grammatisk som en rent lexikal utgångspunkt.

Vidare är denna ”periferi” inte något marginellt gränsland som man med gott samvete kan bortse ifrån, utan har visat sig högst

problematiske inom bl.a. andraspråksinläring (Pawley & Syder 1983, Wray 2008, Prentice & Sköldberg 2010) och språkteknologi (t.ex. Sag et al. 2002). Och ju närmare man synar detta område, desto större visar det sig vara.

[T]he number of idioms and constructions that speakers know is of a comparable order of magnitude to the number of words, and the frequency of such constructions in text and conversation is very high. (Jackendoff 2007:57)

Det är därför väl värt att pröva en annan utgångspunkt och sätta den s.k. periferin i centrum. Så gör man inom konstruktionsgrammatik (Fillmore et al. 1988, Goldberg 1995, Hoffman & Trousdale 2013 m.fl.) och från detta perspektiv börjar det nu växa fram komplement till ordböcker och grammatikor: konstruktikon.

Med ett *konstruktikon* menas dels ett språks inventarium av konstruktioner (se definition s. 78), dels en samlad beskrivning av detta inventarium (jfr Farø 2013). Sådana beskrivningar håller nu på att utvecklas för flera språk, inklusive ett svenskt konstruktikon – SweCxn – vid Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet (Lyngfelt & Forsberg 2012, Lyngfelt et al. 2012).

Vi kommer här först att presentera konstruktioner och konstruktikon (avsnitt 2), därefter granska om och hur tre exempelkonstruktioner redovisas i några större svenska ordböcker (avsnitt 3) och avslutningsvis diskutera förhållandet mellan konstruktioner och ordböcker (avsnitt 4).

2. Konstruktioner och konstruktikon

Vad är det då för mönster det handlar om? Vi kan utgå från följande tre exempelkonstruktioner, som alla ingår i SweCxn:

- (1) [i ADJEKTIV-aste laget]: *i tyngsta laget, i dyraste laget, i varmaste laget* (jfr *i (det) bästa laget*)

Exempel (1) består av prepositionen *i*, ett adjektiv i superlativ och *laget* i bestämd form, och betyder ungefär 'mer än önskvärt av den egenskap adjektivet uttrycket'. Det mer ordinära exemplet *i (det) bästa laget* passar alltså inte in, eftersom det dels inte har denna speciella betydelse, dels kan konstrueras med framförställd artikel.

- (2) [X och X]: *kul och kul, många och många, modig och modig* (jfr *äpplen och päron, glad och nöjd, Ni bara pratar och pratar*)

– Har du köpt **ny** bil?

– Nja, **ny och ny**, den är från 2008.

Konstruktionen i (2) består av två identiska uttryck (X), samordnade med *och*. Detta X (*ny* i exemplet) upprepas från föregående yttrande, och konstruktionen fungerar så att säga reaktivt genom att modifiera eller relativisera betydelsen hos X (Lindström & Linell 2007). Konstruktionen har alltså inte särskilt mycket gemensamt med andra typer av samordningar (som t.ex. *äpplen och päron*). Notera att konstruktioner som denna fordrar att även led i kontexten vägs in i beskrivningen.

- (3) [VERBA sig RESULTAT]: *springa sig varm, skrika sig hes, shoppa sig lycklig, hyra sig i form* (jfr *känna sig trött*)

I (3) illustreras en reflexiv resultativkonstruktion, med strukturen verb + reflexiv + en fras (vanligen AP) som uttrycker handlingens resultat. Betydelsen är ungefär 'uppnå det resulterande tillståndet genom den handling verbet uttrycker' (Lyngfelt 2007, jfr Jansson

2006).¹ Konstruktionen är högst produktiv, men följer inte automatiskt av strukturen. Exempelvis hör inte *känna sig trött* hit, eftersom det knappast betyder 'bli trött genom att känna'. I denna konstruktion ingår inget lexikalt specifikt led (*sig* är bara en smidig markör för reflexiv), utan samtliga led är schematiska.

Som dessa exempel visar kan en konstruktion kombinera särdrag från flera språkliga nivåer och är därför ofta svår att hänföra till någon viss språknivå, som syntax, lexikon eller morfologi. Det är också tydligt hur konstruktionernas funktioner inte enkelt kan härledas vare sig ur de ingående orden eller ur den syntaktiska strukturen (eftersom samma formella strukturer förekommer även med andra betydelse och funktioner).

Vi har kallat dessa mönster för konstruktioner, vilket är en flertydig term. Inom konstruktionsgrammatik, som vi utgår från här, definieras konstruktioner typiskt som 'konventionaliserade förbindelser mellan form och innehåll' (Lyngfelt & Forsberg 2012:5). Med andra ord motsvarar de ungefär vad andra kallar *tecken* (Saussure m.fl.) eller *symboliska enheter* (Langacker). Det är alltså inget begrepp som är exklusivt förbehållet fenomen på gränsen mellan lexikon och grammatik, utan alla språkliga mönster kan betraktas som konstruktioner; ord är lexikala konstruktioner osv. I stället för en binär uppdelning i grammatik och lexikon (med ett problematiskt gränsland) kan man tänka sig språket som ett nätverk av konstruktioner, vilka fördelar sig utmed ett kontinuum från maximalt specifika till maximalt generella. Det går t.ex. att urskilja följande typer (jfr Fried u.u.):

- fyllda och fixerade: *så att säga, vederbörande*
- fyllda, delvis flexibla: *sista minuten-resa*[SPECIES, NUMERUS], *lägga*[TEMPUS] (*alla*) *korten/papperen på bordet*

¹ Exemplet *hyra sig i form* är hämtat ur en annons – *Hyr dig i form!* – med erbjudandet att den som hyr en viss sorts TV får en träningscykel på köpet. Kopplingen mellan verbhandling och resultat kan alltså vara tämligen indirekt.

- partiellt schematiska: *i* ADJEKTIV-*aste laget*, *X och X*
- fullt schematiska: S [NP VP], VERB[TEMPUS]

Det är partiellt schematiska konstruktioner som står i centrum för såväl svenskans som andra språks konstruktikonprojekt, bl.a. därför att det är där beskrivningsbehovet är som störst. Vi utesluter dock inte mer renodlat lexikala eller syntaktiska konstruktioner. Visst överlapp gentemot andra resurser är snarast önskvärt, dels för att undvika nya gränsland, dels för att mönster som ingår i flera typer av resurser då behandlas utifrån olika perspektiv vilka fångar delvis olika egenskaper.

SweCxn är alltså en databas med svenska konstruktioner som dem i exempel (1)–(3). Det är inspirerat av sin engelska motsvarighet i Berkeley (Fillmore 2008, Fillmore et al. 2012), och liknande resurser håller också på att utvecklas för japanska och brasiliansk portugisiska (se Ohara 2012, Torrent et al. 2013). Samtliga är utformade som tillägg till ett FrameNet för det aktuella språket. Utmärkande för just SweCxn är bl.a. ett särskilt fokus på konstruktioner av betydelse för andra- och främmandespråksinlärning, samt ett starkt språkteknologiskt inslag, med ambitionen att utveckla metoder för automatisk identifiering av konstruktioner. Konstruktikonet är primärt uppbyggt som en forskningsresurs, men i förlängningen bör det också kunna anpassas till bl.a. pedagogiska tillämpningar.

3. Konstruktioner i svenska ordböcker

Behandlingen av konstruktioner i svenska – eller nordiska – ordböcker har inte undersökts i särskilt hög grad tidigare. Ett undantag utgör Farø & Lorentzen (2009) som granskat hur olika ordförbindelser (bl.a. kollokationer och idiom) redovisas i sex danska ordböcker. Mest relevanta för oss är deras s.k. ”fraseoskabeloner”

som i hög grad liknar de delvis schematiska konstruktioner som står i fokus här. De danska ordböckernas redovisning skiljer sig åt, både när det gäller antal och typer av ordförbindelser. Farø & Lorentzen (2009:89) konstaterar dock att samtliga verk ”i nogen grad favoriserer de spektakulære og farverige flerordsförbindelser” och att ”de mere subtile og upåfaldende typer med fx tompladser” blir något styvmoderligt behandlade. Författarna noterar också att ordböckerna har problem med frasschablonernas produktivitet.

För att (i viss mån) ta reda på om förhållandena är desamma i svenska ordböcker har vi undersökt hur de tre exempelkonstruktionerna i avsnitt 2 ovan behandlas i svenska verk. De aktuella verken är allmänordböckerna *Natur och Kulturs Stora Svenska ordbok* (2006, hädanefter NoK), *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (2009, SO), *Bonniers svenska ordbok* (2010, BSO) samt konstruktionsordboken *Svenskt språkbruk. Ordbok över konstruktioner och fraser* (2003, SSB).

De fyra ordböckerna är sinsemellan ganska olika. NoK, på ca 37 000 uppslagsord, är i första hand en receptionsordbok som torde vända sig till inlärare på lägre nivåer. SO, som ska stödja både reception och produktion, innehåller ca 65 000 lemman och vänder sig främst till modersmålstalare och avancerade inlärare. BSO, som liknar SO vad gäller antal lemman och tänkta målgrupper, är däremot framför allt en receptionsordbok. SSB, avslutningsvis, redovisar 85 000 konstruktioner och fraser. Boken, som främst riktar sig till professionella skribenter, ska kunna användas vid både reception och produktion.

3.1. [i ADJEKTIV-aste laget]

Det är inte självklart var man ska leta i en pappersordbok om man söker efter de tre konstruktionerna. Den första, [i ADJEKTIV-aste laget], har som sagt två lexikalt specifika led, prepositionen *i* och substantivet *lag*, och det naturliga är att kontrollera om konstruktionen redovisas under dessa.

Inte helt förvånande behandlar ingen av ordböckerna konstruktionen under *i*, men däremot under *lag*. Nedan återges (något förenklat) relevanta delar ur ordboksartiklarna.

- NoK ²lag [...] i kortaste (längsta...) laget lite för kort (lång...) ♦ *Byxorna är i kortaste laget. i största (minsta...) laget nästan för stor (liten...)* ♦ *Tårtan var i minsta laget. i tidigaste (senaste) laget nästan för tidigt (sent)* ♦ *De kom i senaste laget.*
- SO ²lag₅ (i förb. med en superl.) (för stor eller för liten) utsträckning [i det avseende som framgår av sammanhanget]: *föreställningen var i kortaste laget; boken var i längsta laget; tårtan var i mastigaste laget* KONSTR. i ADJ *laget*
- BSO ¹lag₃ (i många uttryck) i *längsta (största, minsta, kortaste etc.) laget nästan för lång osv. [...]*
- SSB ²lag [...] i uttr. för jämförelser *ngt är i kortaste/längsta laget* lucianattlinnet var i längsta laget (nästan för långt) så hon höll på att snava på det; *ngt är i minsta/största laget* ersättningen var i största laget (väl stor) för en timmes jobb; *det är i tidigaste/senaste laget att göra ngt* att ringa hem till folk klockan elva på kvällen är i senaste laget; *något är i grövsta laget* påhoppet var i grövsta laget [...]; *ngt är i knappaste laget* vinsten är i knappaste laget om man betänker vilka investeringar som ska göras.

Lexikograferna har som synes försökt att visa på konstruktionens produktivitet genom metaspråkliga angivelser (se t.ex. de tre punkterna i NoK och ”etc.” i BSO). Vidare har SO valt en abstrakt betydelsebeskrivning som ska täcka hela bruket. Språkexemplen torde där spela en synnerligen viktig roll för förståelsen av konstruktionen. I NoK och SSB förklaras istället enskilda instanser. I

SSB, som tar upp hela åtta olika varianter, förklaras de inledande två, dvs. *i längsta* respektive *största laget*, men inte de övriga. Kanske har man tänkt att användare, utifrån de första exemplen, kan lista ut vad konstruktionen betyder i de senare. BSO är ännu mer återhållsam med betydelse. Användare får själva räkna ut vad resultatet blir om adjektivet *längsta* ersätts med *största*, *minsta* etc. Det är också möjligt att ordbokens avsedda målgrupp klarar detta.

3.2. [X och X]

Också konstruktionen [X och X] innehåller ett lexikalt led. Men till skillnad från *lag* i [i ADJEKTIV-aste laget] är *och* ett obetonat formord och det är inte lika naturligt att användare letar under detta om de söker efter konstruktionen i en ordbok. Sannolikt söker användarna istället på ett annat ord som är aktuellt i sammanhanget. I ett svar som – *Nja, ny och ny, den är från 2008* (jfr exempel 2 ovan) är det faktiskt *ny* som betonas och ifrågasätts. Vi har därför granskat olika artiklar (som t.ex. *ny*) där konstruktionen skulle ha kunnat redovisas, men bara funnit den på ett enda ställe och det är under *och* i NoK:

NoK **och** [...] **billig och billig (långt och långt...)** jag vet inte säkert om det är billigt (långt...) ♦ Är det långt till havet? – Långt och långt, det är tre mil.

I ordboksartikeln återges den situation där konstruktionen typiskt uppträder, dvs. ett samtal där en talare upprepar ett ord som en annan talare just har sagt. Lexikograferna har försökt att visa på konstruktionens produktivitet, här genom att markera att också andra ord, däribland *långt* kan omförhandlas, men i själva verket kan det lika gärna vara ett verb som *springa*, ett pronomen som *många* etc. Det är emellertid svårt, om inte omöjligt, att i en ordbok ge uttömmande information om vilka ord som kan ingå i en

konstruktion av det här slaget. Produktiviteten låter sig inte fångas med en lexikal utgångspunkt.

Att konstruktionen inte behandlas i övriga verk kan bero på att den är ovanlig i de korpusar som många svenska ordböcker bygger på, i synnerhet tidningstexter. Den kan också vara svår att upptäcka eftersom *och* tillhör de i särklass mest frekventa orden i svenska tidningar. NoK (2006:5) strävar dock uttryckligen efter att också redovisa vardagligt talspråk och just denna konstruktion torde vara vanligast förekommande i den typen av språkbruk.

3.3. [VERBA sig RESULTAT]

Konstruktionen [VERBA sig RESULTAT] avviker från de tidigare två genom att den är helt schematisk. Därmed är det inte självklart var man leta om man vill kontrollera om konstruktionen behandlas i en traditionell ordbok. Vi har dock valt att granska nio konventionaliserade ordförbindelser, bl.a. *supa sig full* och *äta sig mätt*, som instansierar konstruktionen.

Granskningen visar på en stor skillnad mellan de enskilda verken. BSO redovisar endast två förbindelser, idiomerna *stirra sig blind (på ngt)* och *slå sig lös*. SSB, däremot, behandlar samtliga ordförbindelser utom en, *springa sig fri*. Resultatet är inte förvånande; tidigare undersökningar har visat att BSO endast tar upp ett fåtal ordförbindelser (se t.ex. Sköldberg 2012:192) och SSB är som sagt en konstruktionsordbok. Det är dock intressant att SSB är mer heltäckande än SO och NoK som vanligtvis redovisar många uttryck – men kanske gäller det just mer iögonfallande idiom. Ordförbindelserna presenteras på olika sätt. Som exempel kan *äta sig mätt* nämnas. I NoK återfinns det under adjektivet *mätt* inom det utbyggda språkprovet *vi åt oss mätta på smörgåsar*. I SO redovisas ordförbindelsen under såväl *äta* som *mätt* – båda gångerna i form av ett naket språkprov. Också SSB behandlar ordförbindelsen under *äta* och *mätt*, men i form av sublemman. Under *äta* står

förklaringen 'om att äta tillräckligt mycket för att bli mätt' följt av exemplet *de åt sig mätta på tårta*. Under *mätt* saknas en betydelse, men där finns istället två språkprov: *för första gången kunde de äta sig ordentligt mätta* och *han åt sig mätt på godis*. I SO tydliggörs med andra ord själva konstruktionen vilket kan stödja produktion. I SSB får användaren hjälp att tolka ordförbindelsen, men konstruktionen som sådan är ganska dold. Avslutningsvis menar vi att, även om själva konstruktionen [VERBA sig RESULTAT] återfinns i ordböckerna, förmedlas ingen explicit information om den produktiva konstruktionens existens.

Sammanfattningsvis stöder vår granskning av de tre exempelkonstruktionerna Farø & Lorentzens (2009) resultat av hur frasschabloner behandlas i danska ordböcker. Undersökningen är mycket begränsad, men resultaten antyder att konstruktioner med lexikalt specifika innehållsord tas upp, åtminstone i konstruktionsordboken SSB. Rent schematiska konstruktioner är däremot svåra att behandla på ett adekvat sätt i ordböcker. Samtliga ordböcker försöker visa på konstruktionernas produktivitet, men kan rimligtvis inte göra det fullt ut eftersom de är bundna till en lexikal utgångspunkt.

4. Diskussion

Som torde ha framgått ovan kan konstruktioner kännetecknas av lexikala, morfologiska, syntaktiska, semantiska, prosodiska, pragmatiska och andra egenskaper – i en eller annan kombination. Var och hur ska sådana mönster redovisas? Hör de alls hemma i en ordbok?

Problemet uppmärksammas bl.a. av Hannesdóttir & Ralph (2010), vilka kopplar det till det faktum att lexikografi och grammatikbeskrivning i så stor utsträckning är skilda verksamheter:

Slutsatsen blir att sådana företeelser som pekar mot både lexikonet och grammatiken inte får någon fullgod beskrivning [...] så länge grammatiken och lexikografin hålls strikt isär. (Hannedóttir & Ralph 2010:160)

Hannedóttir & Ralph understryker därför att ordboks- och grammatikförfattare bör samarbeta med varandra och gemensamt se till att det som saknas i den ena resursen täcks i den andra. Naturligtvis har de en poäng i detta, och ett sådant samarbete torde vara välgörande i flera avseenden. Även en sådan lösning utgår dock i princip från en binär uppdelning i grammatik och lexikon. Varje språkligt fenomen måste hänföras till det ena eller det andra – eller kanske båda, men i vardera beskrivningen utgår man då ändå från ett av perspektiven på bekostnad av det andra.

Vi har här föreslagit en annan väg, där grammatiska och lexikala egenskaper kombineras i samma beskrivning. Ett konstruktikon liknar i stora drag ett lexikon till sin struktur, genom att alla enheter hanteras som tecken. Det som främst skiljer mer eller mindre schematiska konstruktioner från fasta ordförbindelser som *till och med* eller *det vill säga* är dels att konstruktionerna innehåller variabler, dels att man behöver väga in deras interna struktur. Båda dessa aspekter är svåra att fånga från ett lexikalt perspektiv.

Har då inte konstruktionerna en plats i en ordbok? Jovisst, i den mån de är lexikalt etablerade, dvs. när det är rimligt att betrakta kännedom om konstruktionsmönstret som en del av språkbrukarnas kunskap om det aktuella ordet. Detta är t.ex. fallet med [i ADJEKTIV-aste laget] som med fördel kan redovisas under *lag* – dock knappast under *i*.

En konstruktion som [X och X] är mindre självklar, eftersom det inte är den lexikalt fasta delen av konstruktionen som främst märks när konstruktionen används. Visst kan man ta upp den som en speciell användning av *och* (jfr *Den Danske Ordbog* 2003–05, DDO), men som nämndes ovan är frågan om det verkligen är där

en ordboksanvändare letar för att komma åt innebörden av t.ex. *ny och ny*. Själva poängen med konstruktionen är ju att fästa uppmärksamheten på innebörden hos X, i det här fallet *ny*. I elektroniska ordböcker öppnas dock möjligheter till andra sökvägar, där den som söker på *ny och ny* kanske kan hänvisas till den relevanta undertypen av *och*.

En mer given plats – eller snarare flera – har då [VERBA sig RESULTAT], trots att konstruktionen saknar lexikalt specifika led. Den är nämligen lexikalt förankrad genom flera av sina instansieringar: *supa sig full*, *äta sig mätt*, *skrika sig hes* osv. I flera fall förefaller det väl motiverat att redovisa mönstret under det aktuella verbet eller adjektivet – eller båda. På samma sätt är det möjligt att någon specifik instansiering av [X och X] kan bli så etablerad att den bör redovisas under uppslaget för detta X. Sådana val beror förstås på den aktuella ordbokens syfte och målgrupp, men i större verk kunde man gärna redovisa fler konstruktionella mönster.

Däremot fångar man inte konstruktionens produktivitet på det viset. Men det kanske inte en ordbok vare sig kan eller bör göra. En rimligare ambition är att ett konstruktionsmönster redovisas i samband med de lexikala enheter där det i någon mån kan sägas vara lexikaliserat – men inte tillsammans med andra lexikala enheter, där konstruktionen är möjlig men inte specifikt associerad med just det ordet. Det är alltså samma strategi som används för hanteringen av valensmönster. Jämför t.ex. SO:s valensram för verbet *skratta*, dvs. ”skratta (åt ngn el. ngt. el. SATS”, med exemplen i (4) (från Språkbankens Parole-korpus, via Lyngfelt 2008; jfr även Goldberg 1995, kapitel 1):

- (4) a. [...] några par skrattade *iväg nerför trapporna och ut på grusplanen*.
 b. [...] och skrattade *det där skrattet som bara han själv begrep sig på*.

- c. Men Lars och jäntorna riktigt skrattade *henne tyst*.
- d. – Stäng av, skrek Karin till Henrik som skrattade *ikapp* med Arnold [...]

I (4a) används *skratta* som rörelseverb, i (b) med innehållsobjekt, i (c) med en resultativkonstruktion och i (d) med adverbet *ikapp*. SO redovisar ingen av dessa användningar – och ska så heller inte göra. Möjligheten att bilda dessa uttryck följer inte av vår kunskap om verbet *skratta*, utan av andra konstruktioner. Att redovisa dessa under *skratta* vore att göra användaren en otjänst.

Häri ligger en svår frestelse för ordboksredaktören (liksom för all del för grammatikern). I strävan att utforma en så bra produkt som möjligt är det naturligt att vilja täcka in så mycket som möjligt. Men med överdriven nit riskerar man dels att ge ett missvisande intryck – *skratta* är faktiskt inget rörelseverb – dels att en mångfald lexikalt perifera mönster skymmer de produktiva och pregnanta.

Notera att vi skriver *lexikalt* perifera. Dessa mönster är inte perifera i språket, bara i relation till verbet i fråga. Några bör redovisas under andra ord (t.ex. *ikapp*), andra hellre i en grammatik och/eller ett konstruktikon. Detta aktualiserar Hannesdóttir & Ralphs ovannämnda uppmaning till samarbete. Arbetar man uteslutande med en viss typ av språklig resurs är det naturligt att vilja täcka in så mycket som möjligt där. I ett vidare perspektiv finns dock andra valmöjligheter.

Frågan om huruvida konstruktioner bör redovisas i ordböcker landar alltså (förutom vanliga hänsynstaganden till ordbokens målgrupp, avsedda funktioner osv.) i graden av lexikal etablering. Vid tydlig lexikal etablering blir svaret JA. Vid ingen eller otydlig lexikal etablering blir svaret NEJ. Vid delvis lexikal förankring blir svaret DELVIS, dvs. mönstret redovisas i anslutning till de ord där associationen kan antas utgöra en del av vår kunskap om det

aktuella ordet. Produktivitet därutöver hör snarare hemma i en grammatik eller ett konstruktikon.

Med dagens tekniska möjligheter är det dessutom inte längre praktiskt nödvändigt att hålla isär de olika typerna av beskrivningar, utan ordbok, grammatik och konstruktikon borde gå att förena i en gemensam elektronisk resurs. Användarna kanske inte ens behöver välja vilken (del-)resurs de söker i, utan sökningens utformning kan styra vilken sorts information som presenteras. Men först fordras god empirisk täckning, och där ligger konstruktikografin långt efter lexikografen och grammatiken – än så länge.

Litteratur

Ordböcker och databaser

BSO (2010) = *Bonniers svenska ordbok*. Utarbetad av Sten Malmström, Iréne Györki & Peter A. Sjögren. (10 uppl.) Stockholm: Bonniers.

DDO (2003–05) = *Den Danske Ordbog*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Gyldendal. <<http://ordnet.dk/ddo>> (juni 2013).

NoK (2006) = *Natur och Kulturs Stora Svenska Ordbok*. Stockholm: Natur och Kultur.

SO (2009) = *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*. Stockholm: Norstedts (i distribution).

SSB (2003) = *Svenskt språkbruk. Ordbok över konstruktioner och fraser*. Utarbetad av Svenska språknämnden. Stockholm: Norstedts Ordbok.

SweCxn = *Svenskt konstruktikon*. <<http://spraakbanken.gu.se/swe/resurs/konstruktikon>> (juni 2013).

Övrig litteratur

- Farø, Ken (2013): Inventariografi. Al leksikografis og grammatikografis mo(r)der? I: *LexicoNordica* 20 (detta nummer).
- Farø, Ken & Henrik Lorentzen (2009): De oversete og mishandlede ordforbindelser – hvilke, hvor og hvorfor? I: *LexicoNordica* 16, 75–101.
- Fillmore, Charles (2008): Border Conflicts: FrameNet Meets Construction Grammar. I: Elisenda Bernal & Janet DeCesaris (eds.): *Proceedings of the XIII EURALEX International Congress*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 49–68.
- Fillmore, Charles, Paul Kay & Mary Catherine O'Connor (1988): Regularity and Idiomaticity in Grammatical Constructions: The Case of Let Alone. I: *Language* 64, 501–538.
- Fillmore, Charles, Russell Lee-Goldman & Russell Rhomieux (2012): The FrameNet Constructicon. I: Hans Boas & Ivan Sag (eds.): *Sign-Based Construction Grammar*. Stanford: CSLI, 309–372.
- Fried, Mirjam (u.u.): Construction Grammar. I: Artemis Alexiadou & Tibor Kiss (eds.): *Handbook of syntax* (2nd ed.). Berlin: de Gruyter.
- Goldberg, Adele (1995): *Constructions. A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago & London: University of Chicago Press.
- Hannedóttir, Anna Helga & Bo Ralph (2010): Explicit och implicit information i tvåspråkig lexikografi. I: Harry Lönnroth & Kristina Nikula (red.): *Nordiska studier i lexikografi* 10. Tammerfors, 150–163.
- Hoffmann, Thomas & Graeme Trousdale (red.) (2013): *The Oxford Handbook of Construction Grammar*. Oxford: OUP.
- Jackendoff, Ray (2007): *Language, Consciousness, Culture: Essays on Mental Structure*. Cambridge, MA: MIT Press.

- Jansson, Håkan (2006): *Har du ölat dig odödlig? En undersökning av resultativkonstruktioner i svenskan* (MISS 57). Inst. f. svenska språket, Göteborgs universitet.
- Lindström, Jan & Per Linell (2007): ”Roli å roli”. X och x som samtalspraktik och grammatisk konstruktion. I: Elisabet Engdahl & Ann-Marie Londen (red.): *Interaktion och kontext. Nio studier av svenska samtal*. Lund: Studentlitteratur, 19–89.
- Lyngfelt, Benjamin (2007): Mellan polerna. Reflexiv- och deponenskonstruktioner i svenskan. *Språk och stil* NF 17, 86–134.
- Lyngfelt, Benjamin (2008): Huvuddriven valens – konstruktionsdriven argumentstruktur? I: *NOG ORDAT? Festskrift till Sven-Göran Malmgren den 25 april 2008*. (Meijerbergs arkiv för svensk ordforskning 34.) Göteborg: Meijerbergs institut, 272–279.
- Lyngfelt, Benjamin, Lars Borin, Markus Forsberg, Julia Prentice, Rudolf Rydstedt, Emma Sköldberg & Sofia Tingsell (2012): Adding a Constructicon to the Swedish resource network of Språkbanken. I: *Proceedings of KONVENS 2012* (LexSem 2012 workshop), Wien, 452–461. <http://www.oegai.at/konvens2012/proceedings/66_lyngfelt12w/> (juni 2013).
- Lyngfelt, Benjamin & Markus Forsberg (2012): *Ett svenskt konstruktikon. Utgångspunkter och preliminära ramar*. (GU-ISS 2012-02) Inst. f. svenska språket, Göteborgs universitet. <<http://hdl.handle.net/2077/29198>> (juni 2013).
- Ohara, Kyoko Hirose (2012): Japanese FrameNet: Toward constructicon building for Japanese. Seventh International Conference on Construction Grammar (ICCG-7), Seoul, Korea. <<http://jfn.st.hc.keio.ac.jp/publications/OharaICCG7Final.pdf>> (juni 2013).

- Pawley, Andrew & Frances Hodgetts Syder (1983): Two puzzles for linguistic theory: nativelike selection & nativelike fluency. I: Jack Richards & Richard Smith (eds.): *Language and Communication*. London: Longman, 191–221.
- Prentice, Julia & Emma Sköldberg (2010): *Klättra på väggarna eller bara vara ett med soffan?* Om figurativa ordförbindelser bland ungdomar i flerspråkliga miljöer. I: *Språk och stil* NF 20, 5–35.
- Sag, Ivan, Timothy Baldwin, Francis Bond, Ann Copestake & Dan Flickinger (2002): Multi-word expressions: A pain in the neck for NLP. I: Alexander Gelbukh (ed.): *Computational Linguistics and Intelligent Text Processing* (Proceedings of CICLING-2002). Berlin: Springer, 1–15.
- Sköldberg, Emma (2012): *Tummen upp eller tummen ner?* Om användning och beskrivning av konventionaliserade gester i svenskan. I: *LexicoNordica* 19, 183–202.
- Torrent, Tiago, Ludmila Lage, Thais Sampaio, Tatiane Tavares & Ely Matos (2013): Revisiting Border Conflicts between FrameNet and Construction Grammar: annotation policies for the Brazilian Portuguese Constructicon. International FrameNet Workshop 2013 (IFNW-13), Berkeley, CA.
- Wray, Alison (2008): *Formulaic language: pushing the boundaries*. Oxford: OUP.

Anmärkning: Projektet *Ett svensk konstruktikon* finansieras av Riksbankens Jubileumsfond.

Benjamin Lyngfelt
 professor
 Institutionen för svenska språket
 Box 200, Göteborgs universitet
 SE-405 30 Göteborg
 benjamin.lyngfelt@svenska.gu.se

Emma Sköldberg
 universitetslektor, docent
 Lexikaliska institutet
 Institutionen för svenska språket
 Box 200, Göteborgs universitet
 SE-405 30 Göteborg
 emma.skoeldberg@svenska.gu.se

